

*სისხლის სამართლის საქმეზე ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადებთან და
ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინებასთან დაკავშირებული
პრობლემატიკა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით*

ხვიჩა ბეგიაშვილი, სამართლის სკოლის დოქტორანტი
საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახ.უნივერსიტეტი
ORCID: 0000-0003-1754-4963

აბსტრაქტი

2010 წლის 1 ოქტომბრიდან საქართველოში მოქმედებს ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, რომელმაც ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციების შესაბამისად უზრუნველყო გამოძიების გამარტივება და დაჩქარება, მაგრამ მიუხედავად აღნიშნულისა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში დარჩა პრობლემატური საკითხები, რომლებიც მკვეთრად არ არის განსაზღვრული კანონით და რომელთა არსებობაც ხელს უშლის გამოძიების გამარტივებას და უსაფუძვლო ხელოვნური საკანონმდებლო ბარიერების თუ მანკიერი პრაქტიკის დაწესებით, რიგ შემთხვევაში გვევლინება აგრეთვე გამოძიების გაჭიანურების ფაქტორად.სტატიაში განხილულია ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ვადებთან და ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების შეტყობინებასთან დაკავშირებული ის პრობლემური საკითხები, რაც თავს იჩენს პრაქტიკაში, აღნიშნული საკითხის მარეგულირებელი საპროცესო ნორმების დადებითი და უარყოფითი მხარეები და მათი გადაჭრის გზები, ფარული საგამოძიებო მოქმედებების როლი სამართალწარმოების დაჩქარების და გამარტივების მხრივ. სტატიის შინაარსში გადმოცემულია საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება და საქართველოში წარსულში მოქმედი საპროცესო წესები განსახილველი საკითხების ირგვლივ და საერთაშორისო რეკომენდაციები.დასასრულს უნდა აღინიშნოს, რომ სტატიაში განხილულ

პრობლემას, თავის ყოველდღიურ საქმიანობაში, თითქმის ყოველდღიურად აწყდება საქართველოს ყველა პროკურორი და გამომძიებელი, შესაბამისად საკითხის მეცნიერული ანალიზი და წამოჭრილი პრობლემების სწორად გადაწყვეტა, ვიმედოვნებთ, რომ საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებებსაც გამოიწვევს, რაც დახმარებას გაუწევს სისხლის სამართლის საქმეებზე დროული, ყოველმხრივი და შედეგიანი გამოძიების მოთხოვნების შესრულებას.

საკვანძო სიტყვები: *ფარული საგამომძიებო მოქმედება, ვადები, სავალდებულო შეტობინება*

Problems related to the time limits of covert investigative action in a criminal case and notification of covert investigative action according to the Criminal Procedure Code of Georgia

Khvicha Begiashvili

David Agmashenebeli University of Georgia

PhD student

Abstract

For the scientific article: Problematics related to the terms of undercover investigative activities and notification on undercover investigative activities of a criminal case, according to the Criminal Procedure Code of Georgia. From October 1, 2010, Georgia has a new Criminal Procedure Code, which as per recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe, ensured simplification and acceleration of an investigation. Regardless of the mentioned, the Criminal Procedure Code still contains the problematic issues, which are not unequivocally defined by the law and hinder the simplification of an investigation and procrastinate an investigation in some cases due to establishment of the unfounded artificial legislative barriers or faulty practice. The article examines the problematic issues arising in practice related to the terms of undercover investigative activities and notification on conducting undercover investigative activities; the advantages and disadvantages of the regulatory procedural norms of the mentioned issue and their settlement; the role of undercover investigative activities in

acceleration and simplification of judicial procedure. The content of the article reveals the experience of foreign countries and former procedural rules of Georgia on the issues to be discussed and international recommendations. The mentioned article will hopefully arouse the interest of both practitioners working on criminal cases and scientists of the criminal field. In conclusion, it is worth mentioning that all procurators and investigators of Georgia almost every day face the problem discussed in the article in their daily activities. Consequently, scientific analysis of the issue and sound settlement of the raised problems will hopefully lead to the necessary legislative changes, which will assist the satisfaction of requirements of a timely, thorough and successful investigation of criminal cases.

Key words: covert investigative action, deadlines, mandatory notification

შესავალი: ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი მომართულია სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიების პროცესის გამარტივებისკენ, ამასთან საპროცესო კანონმდებლობაში განხორციელებული იქნა რიგი ცვლილებები, რომლებიც ართულებს და დაბრკოლებებს უქმნის საქმეზე დროული და ობიექტური გამოძიების ჩატარების საპროცესო პრინციპებს. საქართველომ მხარი დაუჭირა მართლმსაჯულების გამარტივების და დაჩქარების პროცესს, რომელსაც ინგლისურ-ამერიკულმა სამართლის სისტემის მოდელმა დაუდო სათავე, მიუხედავად აღნიშნულისა, 2014 წელს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში და „ოპერატიულ სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში განხორციელებულმა ცვლილებებმა, ვფიქრობთ საგრძნობლად შეაფერხა ამ მხრივ საპროცესო კანონმდებლობის განვითარების დადებითი ტენდენციები.

ევროსაბჭოს მინისტრიალის გადაწყვეტილებით, გაიცა რეკომენდაცია სისხლის სამართლის პროცესის დაჩქარებისა და გამარტივების თაობაზე[1], დამატებითი რეკომენდაცია, წევრ სახელმწიფოებს ურჩევს სამართალწარმოების გამარტივებული ფორმის დანერგვას[2], ამასთან დანაშაულზე სათანადო რეაგირება უნდა შეესაბამებოდეს დემოკრატიული სახელმწიფოების მთავარ პრინციპებს, კანონის უზენაესობას და ადამიანის უფლებების პატივისცემას[3]. სწრაფი და

მარტივი სამართალწარმოება, ეს არის საქართველოს მოქალაქეების დაკვეთა, რასაც ხელს უნდა უწყობდეს ნებისმიერი საკანონმდებლო ნოვაცია და მინიმუმ ხელს არ უნდა უშლიდეს სამართალწარმოების პროცესს, სამწუხაროდ მოქმედ კანონმდებლობაში, კვლავ გვხვდება ისეთი ნორმები, რომელიც ართულებს და ხელოვნურ ბარიერებს უქმნის გამოძიების პროცესს.

აღნიშნული სტატიის კვლევის საგანი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში და „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში, 2014 წლის 1 აგვისტოს, განხორციელებული ცვლილებების ფონზე, ჩვენი აზრით გამოძიებისათვის უსარგებლო და ხელოვნური ბარიერების შექმნის კუთხით წარმოქმნილი პრობლემები იქნება. მხედველობაში გვაქვს ფარული საგამოძიებო მოქმედების „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში გადმოტანაზე და მასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ რეგლამენტაციებზე, რომელთა დიდი ნაწილი დღემდე გამოძიების თავის ტკივილად იქცა, კერძოდ შევხებით ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ვადებს და ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინებას, განვიხილავთ მის დადებით და უარყოფით მხარეებს, პრაქტიკაში წარმოქმნილ პრობლემებს, აგრეთვე საკითხისადმი საზღვარგარეთის ქვეყნების სამართალდამცავი ორგანოების მიდგომებს. ფაქტია, რომ აღნიშნული სტატიის კვლევის ობიექტის ირგვლივ არსებობს კითხვები, როგორც პრაქტიკოსი, აგრეთვე თეორეტიკოსი იურისტების მიერ, რაც დიდ პრობლემებს უქმნის გამოძიების პროცესს და საჭიროებს აუცილებელ საკანონმდებლო ჩარევას. შევეცდებით მოცემულ სტატიაში პასუხი გავცეთ ისეთ მტკივნეულ კითხვებს, როგორიც არის განხორციელებული ცვლილებების ფონზე ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ვადების შემცირების მიზანშეწონილობის და ჩატარებული ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინების სავალდებულობის საკითხები.

2009 წლის 9 ოქტომბერს მიღებული ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის XVI¹ თავით განისაზღვრა ფარული საგამოძიებო მოქმედებები

მოქმედებები და მათი ჩატარების წესი. სადაც რეგლამენტირებულია მათი ჩატარების ვადები[4] და ფარული საგამომიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინების წესი[5], რაც ერთგვარი ნოვაცია იყო ქართულ კანონმდებლობაში. საკვლევი პრობლემატიკის უკეთ წარმოჩენისათვის, უნდა აღინიშნოს მისი ნაჩქარევად მიღების და დაუსაბუთებლობის საკითხი. 2014 წლის 1 აგვისტოს, საქართველოს პარლამენტმა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში და „ოპერატიულ სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში განახორციელა ცვლილებები, რომლის მიხედვით გარდა ჩვენი კვლევის უმთავრესი საგნის ახლებურად რეგლამენტირებისა, ფარული საგამომიებო მოქმედებების ჩატარებისათვის აგრეთვე დაწესებული იქნა მკაცრი სტანდარტები. საკანონმდებლო ინიციატივის სულისკვეთება იყო საქართველოს მოქალაქეთა პირადი ცხოვრების საიდუმლოების დაცვა[6], რაც თავისებურად შეავსო საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ[7] და ფარული საგამომიებო მოქმედებების ჩატარებას დაუწესდა საკმაოდ მკაცრი ცენზი[8] და მისი ჩატარება შესაძლებელი გახდა მხოლოდ განსაკუთრებული გარემოებების არსებობისას[9].

რაც შეეხება ჩვენი კვლევის საგანს, კერძოდ ფარული საგამომიებო მოქმედებების ვადებს და ფარული საგამომიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინებას, რომელიც მიღებული იქნა სათანადო დასაბუთების და მყარი არგუმენტების გარეშე და თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებების ფონზე, ფარული საგამომიებო მოქმედებების საკმაოდ შემცირებული ვადის განსაზღვრა და პროკურორის დავალდებულება, წარმოუდგენლად მცირე დროის გასვლის შემდეგ (*აღნიშნულ საკითხზე დეტალურად ქვემოთ ვიმსჯელებთ*), ფარული საგამომიებო მოქმედების შეტყობინების განხორციელებაზე, არცთუ მთლად საფუძვლიანად დაწესდა, ადვილი მისახვედრი გახდება, რომ ამ მიმართულებით გამოძიებას დაუწესდა ისეთი სავალდებულო საკანონმდებლო რეგლამენტაციები, რაც პრაქტიკაში ქმნის სერიოზულ პრობლემებს და რამაც შესაძლებელია დააზიანოს არა მხოლოდ გამოძიების ინტერესები, არამედ სახელმწიფოს უსაფრთხოების და საზოგადოების დაცულობის ინტერესები.

იმისათვის, რომ განსახილველი პრობლემატიკა უკეთ წარმოვაჩინოთ, განვიხილოთ, თუ როგორი იყო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში 2014 წლის 1 აგვისტოს, განხორციელებულ ცვლილებებამდე ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადები და მასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გაცნობის წესი. ხსენებულ ცვლილებამდე, ფარული საგამოძიებო მოქმედებები, რეგლამენტირებული იყო „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში[10] და მათი ჩატარება სისხლის სამართლის საქმეზე საჭიროების შემთხვევაში ხდებოდა 9 თვის, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევაში 12 თვის ვადით[11]. რაც შეეხება ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებების ჩატარების შესახებ შეტყობინების საკითხს, აღნიშნულს კანონი არ ითვალისწინებდა[12].

2014 წლის 18 აგვისტოს, ცვლილებების ძალაში შესვლის შესვლის შემდეგ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში განისაზღვრა ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ცნება, კერძოდ ახლად დამატებულ თავში გაერთიანდა 7 სახის ფარული საგამოძიებო მოქმედება[13]. დამეთანხმებით აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების აუცილებლობა შესაძლებელია საჭირო გახდეს ნებისმიერი დანაშაულებრივი ქმედების ფაქტზე დაწყებულ სისხლის სამართლის საქმეზე, მაგრამ ამ მხრივ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსს აქვს გარკვეული ფორმალური შეზღუდვები[14], რაც თავისთავად პრობლემატური საკითხია, მაგრამ ვინაიდან არ ეხება ჩვენი კვლევის საგანს ამ თემას მოცემულ სტატიაში არ ჩავუღრმავდებით.

საკანონმდებლო ცვლილებების მიხედვით, ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ობიექტები არიან: დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირი, ან პირი, რომელიც იღებს ან გადასცემს დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირისათვის განკუთვნილ ან მისგან მომდინარე ინფორმაციას, ან დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირი იყენებს პირის საკომუნიკაციო საშუალებებს[15]. 2014 წლის 1 აგვისტოს ცვლილებების მიხედვით, ფარული საგამოძიებო მოქმედების

ჩატარების მაქსიმალური ვადა არის 3 თვე [1+1+1] და ვადის შემდგომი გაგრძელება დაუშვებელია[4].

2014 წლის 1 აგვისტოს ცვლილებების მიხედვით დაუსაბუთებლად და უაპელაციოდ იქნა შემცირებული ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ვადა, რეგულაციების ამოქმედებამდე საგამოძიებო ორგანოებს უფლება ქონდა ფარული საგამოძიებო მოქმედებები ეწარმოებინა 9 თვის მანძილზე, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევებში 12 თვემდე ვადითაც კი, მოქმედი კანონმდებლობით ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ვადა შემცირდა 2 თვემდე, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევებში 3 თვემდე. აღნიშნულმა ნოვაციამ სერიოზული პრობლემები შეუქმნა გამოძიების პროცესს, განსაკუთრებით დენადი და განგრძობადი დანაშაულების გამოძიების შემთხვევებში. აღნიშნულ პრობლემას კი თავის მხრივ ამძაფრებს ის გარემოება, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ვადის შემცირება, თუ რა მიზნით მოხდა, არ ყოფილა განმარტებული ცვლილებების განხორციელების დროს, აქვე გამოვჩემაურებით მაკა ხოდელის მოსაზრებას, რომ კანონის ჩანაწერის მიხედვით, შესაძლოა გაგებული იყოს ისე, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადა ფართო გაგებით შეიძლება შეადგენდეს 6 თვეს[16], აღნიშნულ მსჯელობას ვერ დავეთანხმებით და ჩვენი მოსაზრება დადასტურებულია, როგორც სასამართლო პრაქტიკით, აგრეთვე საპროცესო კოდექსის მითითებით, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადა შესაძლებელია გაგრძელდეს არა უმეტეს 3 თვით. რაც შეეხება მაკა ხოდელის მიერ განხილულ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას, რომელიც ეხება პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებაში სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე ჩარევის კონსტიტუციური გარანტიის მნიშვნელობას, ვფიქრობთ არასწორ ინტერპრეტაციასთან გვაქვს საქმე[16], ვინაიდან საკონსტიტუციო სასამართლოს არ უმსჯელია ფარული საგამოძიებო მოქმედების ხანგრძლივი ვადის აკვარგინაობაზე (*საკონსტიტუციო სასამართლოს განსახილველი გადაწყვეტილება მიღებულია 2012 წელს, ამიტომ ფარულ საგამოძიებო მოქმედებაში ვგულისხმობთ ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებას*), არამედ შეეხო ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებების ფარულ ბუნებას და ამ ფონზე აღმასრულებელი

ხელისუფლების მხრიდან უფლებაში არათანაზომიერი ჩარევის ცდუნების რისკს, რა თქმა უნდა მიგვაჩნია, რომ მაქსიმალურად უნდა იქნეს შემცირებული ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების დროს, არამართლზომიერი ჩარევის რისკი, რაც თავისთავად ცალკე დანაშაულს წარმოადგენს და რაზეც უმკაცრესი რეაგირება უნდა ქონდეს სახელმწიფოს, ამასთან საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება როგორც აღვნიშნეთ ეხება განსახილველ ცვლილებამდე პერიოდს[17] და ამჟამად ფარული საგამოძიებო მოქმედებები რეგლამენტირებულია სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში, თავად აღნიშნული საკითხიც სადაო პრობლემად არის ქცეული ქართულ სამეცნიერო წრეებში, მაგრამ ნაწილობრივ არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ ბესიკ მეურმიშვილის მოსაზრებას, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების საპროცესო კანონში გადმოტანას გააჩნია პრაქტიკული მნიშვნელობა[18], მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ საკანონმდებლო მცვლილებების შემდეგ გამოძიების პროცესს შეექმნა პრობლემები, რაც საჭიროებს საკანონმდებლო ჩარევას და რაზეც სტატიის დასკვნით ნაწილში, კერძოდ პრობლემის გადაჭრის გზებში ვისაუბრებთ.

საკითხში უკეთ გარკვევის და შედარების მიზნით გავეცნოთ საზღვარგარეთის დემოკრატიული ქვეყნების სისხლის სამართლის საპროცესო წესებს, რომელიც დაკავშირებული არის ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების ვადებთან, მაგალითად გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება ნებადართულია 3 თვის ვადით და მისი გაგრძელება შესაძლებელია ერთჯერადად კიდევ სამი თვის ვადით, შესაბამისად გერმანელ სამართალდამცავებს ქართველ სამართალდამცავებთან შედარებით დანაშაულ პირთა მხილებისათვის ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ორჯერ მეტი ვადა აქვთ[19].

საფრანგეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით სატელეფონო კომუნიკაციის ფარული მიყურადების პირველადი ვადა არის 4 თვე, რომელიც საჭიროების შემთხვევაში შესაძლოა მხოლოდ ერთხელ გაგრძელდეს იმავე

ვადით, მის მაქსიმალურ ვადად განსაზღვრულია 1 წელი, ხოლო ზოგიერთი დანაშაულის გამოძიების დროს კი მისი ვადა შეადგენს 2 წელს, ამ შემთხვევაშიც ფრანგი სამართალდამცავებს ქართველ სამართალდამცავებთან შედარებით, უფრო მეტი მტკიცებულებების მოპოვების პერსპექტივა აქვთ[20].

აშშ-ს ფედერალური სისხლის სამართლის საპროცესო წესების მიხედვით ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადად განსაზღვრულია 45 დღე, რომლის გაგრძელება კანონით გათვალისწინებული საფუძვლების არსებობისას დასაშვებია კიდევ 45 დღით[21], მიუხედავად იმისა, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადები საერთო ჯამში ტოლია ქართული კანონმდებლობით გათვალისწინებული 3 თვიანი ვადისა, უნდა აღინიშნოს, რომ ამ შემთხვევაშიც ქართველი სამართალდამცავები არ იმყოფებიან ამერიკელ სამართალდამცავებთან თანაბარ პირობებში, ვინაიდან ქართული კანონმდებლობის მიხედვით ფარული საგამოძიებო მოქმედების ვადად განსაზღვრულია 1 თვე, რომლის გაგრძელება, პრაქტიკულად მაშინ არის შესაძლებელი თუ აღნიშნულ 30 დღიან ვადაში მოპოვებული იქნება ფარული საგამოძიებო მოქმედების ფარგლებში სულ მცირე 1 მტკიცებულება მაინც, დამეთანხმებით ასეთი მტკიცებულების მოპოვება უფრო მეტად არის შესაძლებელი 45 დღიან ვადაში, ვიდრე 30 დღიან ვადაში, ამასთან მესამე თვით ფარული საგამოძიებო მოქმედების გაგრძელება საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, წარმოადგენს მხოლოდ საქართველოს გენერალური პროკურორის ექსკლუზიურ უფლებას, რაც აგრეთვე შესაძლებელია გამოძიების დროულად ჩატარების პრინციპებს უქმნიდეს გარკვეულ ტექნიკურ დაბრკოლებებს.

რაც შეეხება ჩვენი სტატიის საკვლევ მეორე საგანს, კერძოდ ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინებას, პროკურორს შეუძლია აღნიშნული ვადის მაქსიმუმ 24 თვემდე ვადით გადავადება[22]. აღნიშნული ვადის გასვლის შემდეგ, პროკურორი ვალდებულია ფარული საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ აცნობოს პირს და გააცნოს საქმის მასალები, რაც გამოძიების პროცესში ქმნის ბევრ ობიექტურ პრობლემას, ეს კი საერთო ჯამში აზარალებს არამართო გამოძიების

ინტერესებს, რომლის დროულობაზე, ეფექტიანობაზე და ყოველმხრივობაზე საზოგადოების პრეტენზიები მუდმივად აქტუალურია, არამედ შესაძლებელია დააზიანოს აგრეთვე სახელმწიფო უსაფრთხოება და საზოგადოების კანონიერი ინტერესები, მათ შორის ცალკეულ პირთა ჯანმრთელობა და სიცოცხლეც კი.

შედარებისთვის მოვიყვანოთ საზღვარგარეთის პრაქტიკას განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით, მაგალითად აშშ-ს ფედერალური სისხლის სამართლის საპროცესო წესები ითვალისწინებს შეტყობინების გადავადების შესაძლებლობას, რაც მოსამართლის გადაწყვეტილებით უნდა მოხდეს[23]. კანადის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით ფარული საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ პირს ეცნობება 90 დღის ვადაში, ვადის გახანგრძლივება დასაშვებია მოსამართლის თანხმობით და ეს დამოკიდებულია გამოძიების ინტერესებზე, მის ყოველმხრივი გამოძიების საკითხებზე, ამ შემთხვევაში შეტყობინების გადავადების დრომ არ უნდა გადააჭარბოს 3 წელს. იაპონიაში ფარული საგამოძიებო მოქმედების ობიექტს მის მიმართ ჩატარებული ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინება უკეთდება თვალთვალის დამთავრებიდან 30 დღეში, მაგრამ თუ ეს ქმედება ეწინააღმდეგება გამოძიების კანონიერ ინტერესებს, მოსამართლეს უფლება აქვს გაახანგრძლივოს ეს ვადა. ჰონკონგის კანონმდებლობა ფარული საგამოძიებო მოქმედების ობიექტისათვის შეტყობინებას ითვალისწინებს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს პროცედურები კანონის დარღვევით განხორციელდა[24]. გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით ფარული საგამოძიებო მოქმედების შეტყობინების სავალდებულო ხასიათი არსებობს მხოლოდ კონკრეტულ შემთხვევებში და ასეთი შეტყობინების განხორციელების დროს, კანონმდებლის მიერ გათვალისწინებულია ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ობიექტების კანონიერი ინტერესები, აგრეთვე დარღვეული უფლებათა ხარისხი, რაც გულისხმობს ფარული საგამოძიებო მოქმედების შედეგად მოპოვებული მასალების შინაარსის მნიშვნელობის შეფასებას, აგრეთვე გათვალისწინებული არის გამოძიების ინტერესები და რაც მთავარია არსებობს შეტყობინების გადავადების სამართლებრივი

ბერკეტები, ხოლო გადავადების ხანგრძლივობას განსაზღვარვს მოსამართლე, ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორების გათვალისწინებით[25].

როგორც საზღვარგარეთის ქვეყნების საპროცესო კანონმდებლობის ანალიზმა ცხადყო, ფარული საგამოძიებო მოქმედებების შეტყობინების საკითხი პირდაპირ კავშირშია საქმის გამოძიების, პროცესის მონაწილეების, სახელმწიფოს და საზოგადოების კანონიერ ინტერესებთან და მაქსიმალურად მიმართულია, რათა არ დაზიანდეს ეს ფუნდამენტური პრინციპები, რასაც სამწუხაროდ ვერ ვიტყვით საქართველოში აღნიშნული ურთიერთობების მარეგულირებელ ნორმებზე, რომლის მიხედვით თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ილახება არათუ გამოძიების კანონიერი ინტერესები, არამედ სახელმწიფოს უსაფრთხოების და მოქალაქეთა კანონიერი ინტერესები მოხდეს სისხლის სამართლის საქმეებზე სრულყოფილი, ყოველმხრივი და ობიექტური გამოძიების ჩატარება, აღნიშნულის დასტურად შეგვიძლია მოვიყვანოთ ევროპის საბჭოს მითითებაც, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების შესახებ უნდა ეცნობოს პირს, იმ შემთხვევაში და მაშინ, როდესაც აღნიშნული ქმედება ხელს არ შეუშლის გამოძიების კანონიერ ინტერესებს[26].

დასკვნის სახით უნდა ითქვას, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის დღეს მოქმედი რეგულაციები, რომელიც ეხება ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების ვადებს, არ შეესაბამება გამოძიების ინტერესებს, ვინაიდან ნაკლებად სავარაუდოა მოპოვებული იქნეს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე მტკიცებულებები, განსაკუთრებით განგრძობადი ან დენადი დანაშაულის შემთხვევაში, აღნიშნულს ადასტურებს საზღვარგარეთის ქვეყნების საპროცესო კანონმდებლობის ანალიზი და იმის შიშით, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების დროს, პროცესის მწარმოებელი განახორციელებს სხვის პირად ცხოვრებაში არამართლზომიერ ჩარევას, არ უნდა იქნეს დაზიანებული გამოძიების პროცესი, რაც თავის მხრივ დააზიანებს სახელმწიფოს და საზოგადოების კანონიერი ინტერესების დაზიანებას. გარდა აღნიშნულისა, მოქმედ კანონმდებლობაში სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს ფარული საგამოძიებო მოქმედებების სავალდებულო შეტყობინების საკითხი, რა დროსაც არ ხდება საქმის

სპეციფიკის გათვალისწინება, დანაშაულის ხასიათის და საზოგადოებრივი საშიშროების გაანალიზება, მაგალითად სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები, ტერორიზმი, ჯაშუშობა და სხვა განსაკუთრებით მძიმე, მათ შორის ტრანსნაციონალური დანაშაულების მომზადება და ჩადენა შესაძლებელია გაგრძელდეს წლების მანძილზე, ერთი მხრივ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების შემჭიდროვებული ვადები, ხოლო მეორე მხრივ ასეთ დანაშაულებზე გამოძიების მასალების სავალდებულო გაცნობა იმ პირებისთვის, ვინც ამზადებს ან/და გეგმავს დანაშაულს, დამანგრეველი ეფექტის მომტანი იქნება გამოძიების პროცესისათვის, გარდა იმისა, რომ გამოუსადეგარი გახდება წლების მანძილზე გამოძიებით მოგვრილი მტკიცებულებები, დანაშაულის ჩამდენ პირებს მისცემს შესაძლებლობას შეცვალონ თავისი დანაშაულებრივი განზრახვის განხორციელების ტაქტიკა (მაგალითად შეცვალონ ტერორისტული აქტის სამიზნე ან ნარკოტრაფიკის არსებული მარშრუტი და სხვა) და სამომავლოდ გამოიჩინონ უფრო მეტი სიფრთხილე (მაგალითად, შეცვალონ ჯაშუშური ქსელი, კომუნიკაციის საშუალებები და სხვა). მტკიცებულ საკითხად რჩება გამოძიებასთან მოთანამშრომლე პირების დაცულობის საკითხიც, იმ პირობებში, როდესაც მათი მონაწილეობით ჩატარებული ფარული საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ ინფორმაცია გადაეცემა საქმის სავარაუდო ბრალდებულებს, რომელთა მიმართ ვერ იქნა შეკრებილი საკმარისი მტკიცებულებები სისხლისსამართლებრივი დევნის დასაწყებად, რისკის ქვეშ დგება ის კანონმორჩილი მოქმალაქე, რომელმაც სამოქალაქო პასუხისმგებლობის განცდით, მონაწილეობა მიიღო გამოძიების პროცესში და ფარულ საგამოძიებო მოქმედებებში, შეტყობინების დროს იშიფრება აგრეთვე სამართალდამცავი ორგანოების ის თანამშრომელი, რომელიც კანონის შესაბამისად ჩანერგილი იყო დანაშაულებრივ ჯგუფში თუ ორგანიზაციაში, შესაბამისად კანონი უნდა იძლეოდეს იმის საშუალებას, რომ მოხდეს ისეთი სიკეთეების დაცვა, როგორც არის ქვეყნის უსაფრთხოება, საზოგადოებრივი წესრიგი, მოქალაქეების ჯანმრთელობა და სიცოცხლე.

იმედი მაქვს სტატიაში წამოჭრილი პრობლემა, რომელიც თან ახლავს ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ვადებს და ფარული საგამოძიებო მოქმედების

შესახებ შეტყობინების საკითხს, გამოიწვევს მეცნიერი და პრაქტიკოსი მუშაკების დაინტერესებას და გამოხმაურებას. მიგვაჩნია, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში განხორციელებული უნდა იქნეს ცვლილებები და გონივრულობის ფარგლებში გაიზარდოს ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ვადები, ამასთან ფარული საგამოძიებო მოქმედების შესახებ შეტყობინება უნდა განისაზღვროს პროკურორის დისკრეციული უფლებამოსილებად, თუნდაც სასამართლოს კონტროლის ქვეშ. ფაქტია, რომ დღეს მოქმედი რეგულაციები, ეწინააღმდეგება არა მარტო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის და საქართველოს კონსტიტუციის მოთხოვნებს, არამედ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციებს გამოძიების გამარტივებისა და დაჩქარების საკითხში.

ლიტერატურა

1. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია. 14 მარტი 1981. #R(81)74;
2. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია. 17 სექტემბერი 1987 . #R(87)18;
3. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია. 5 სექტემბერი 1996. #R(96)8.
4. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 2009, მუხ. 143³., პუნქტ. 12.
5. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 2009, მუხ. 143³.
6. საკანონმდებლო ინიციატივა, საქართველოს პარლამენტის ვებ. გვერდი <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/131820>;
7. საკანონმდებლო ინიციატივა, საქართველოს პარლამენტის ვებ.გვერდი <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/133178>;
8. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 2009, მუხ. 143².

9. ბეგიაშვილი ხ. სისხლის სამართლის საქმეზე დოკუმენტის ან ინფორმაციის ნებაყოფლობით წარმოდგენის პრობლემატიკა. მართლმსაჯულება და კანონი. 2020; 2(66)20: 147.
10. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2014 წლის 18 აგვისტომდე მოქმედი რედაქცია, მუხ. 7., „ი“ ქვეპუნქტი.
11. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2014 წლის 18 აგვისტომდე მოქმედი რედაქცია, მუხ. 8.
12. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2014 წლის 18 აგვისტომდე მოქმედი რედაქცია, მუხ.5.
13. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 2009, მუხ. 143¹.
14. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2014 წლის 18 აგვისტომდე მოქმედი რედაქცია, 143³., ნაწ. 2. „ა“ ქვეპუნქტი.
15. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2014 წლის 18 აგვისტომდე მოქმედი რედაქცია, მუხ. 143²., ნაწ.2. „ბ“ ქვეპუნქტი.
16. ხოდელი მ., სადოქტორო დისერტაცია თემაზე: სატელეფონო საუბრის მიყურადება სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), თბ. 2019: 233.
17. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი კოლეგიის გადაწყვეტილება №1/2/519, 2012 წლის 24 ოქტომბერი, ქ. ბათუმი, II თავი, პუნქტ.21: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1766900?publication=0>; 17.04.2022წ.
18. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო სამართალი, კერძო ნაწილი, რედ. ფაფიაშვილი ლ., თბ. 2017 წ., მეურმიშვილი ბ., ფარული საგამომიებო მოქმედებები, გვ. 517.
19. Strafprozeßordnung, § 100e, გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხ. 100ე;: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo> 16.04.2022.
20. Code de procédure pénale, საფრანგეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 100-2,:

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006182887/#LEGISCTA000032655289, 16.04.2022.

21. Federal Rules of Criminal Procedure, Rule 41. Search and Seizure, ფედერალური სისხლის სამართლის საპროცესო წესები, მუხ. 41.: https://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_41, 17.04.2022წ.
22. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 2009 წ., მუხ. 143⁹.
23. Federal Rules of Criminal Procedure, Rule 41(f)(3)., ფედერალური სისხლის სამართლის საპროცესო წესები, მუხ. 41 (ფ) (3): https://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_41, 17.04.2022წ.
24. ხმალაძე მ., ელექტრონული საშუალებებით თვალთვალის საკანონმდებლო რეგულირების მექანიზმები საზღვარგარეთის ქვეყნებში, თბ. 2013., გვ. 5-6.
25. Strafprozeßordnung, § 100-101: /, გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo>, 16.04.2022წ.
26. ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია წევრი სახელმწიფოებისთვის No. R (87) 15, პოლიციის სექტორში პერსონალური მონაცემების გამოყენების რეგულირებასთან დაკავშირებით (მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ, 1987 წლის 17 სექტემბერს, მინისტრის მოადგილეების დონეზე გამართულ 410-ე შეხვედრაზე. მეექვსე პრინციპი.